



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 20 czerwca 2016 r.

Pozycja 32

POSTANOWIENIE

z dnia 31 maja 2016 r.

Sygn. akt K 17/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Leon Kieres
Stanisław Rymar – sprawozdawca
Andrzej Wróbel,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 31 maja 2016 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) w zakresie, w jakim zakazuje stosowania przepisów o waloryzacji sądowej zobowiązań do wkładów zgromadzonych na rachunkach oszczędnościowych (książeczkach mieszkaniowych) w Banku PKO BP w latach 70. i 80. XX wieku, z art. 2, art. 32, art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 71 ust. 3 w związku z art. 104 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 293) umorzyć postępowanie.

UZASADNIENIE

I

1. We wniosku z 29 czerwca 2015 r. grupa posłów na Sejm VII kadencji zwróciła się do Trybunału Konstytucyjnego o orzeczenie, że art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321; dalej: ustawa zmieniająca kodeks cywilny) w zakresie, w jakim zakazuje stosowania przepisów o waloryzacji sądowej zobowiązań do wkładów zgromadzonych na rachunkach oszczędnościowych (książeczkach mieszkaniowych) w Banku PKO BP w latach 70. i 80. XX wieku, jest niezgodny z art. 2, art. 32, art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji.

Zakwestionowany przepis stanowi, że „art. 12 ust. 2 ustawy [zmieniającej kodeks cywilny] oraz art. 358¹ § 3 Kodeksu cywilnego nie mają zastosowania do kredytów bankowych oraz kwot zdeponowanych na rachunkach bankowych, jak również do kredytów i pożyczek o charakterze socjalnym”. Przepis ten pozostaje w merytorycznym związku z art. 12 ust. 2

ustawy zmieniającej kodeks cywilny, który stanowi, że „[d]o zobowiązań pieniężnych powstałych od dnia 30 października 1950 r., jeszcze nie przedawnionych i nie wykonanych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się art. 358¹ § 3 Kodeksu cywilnego tylko do świadczeń w części nie wykonanej”. Dla obu przywołanych przepisów merytoryczne znaczenie ma zasada waloryzacji świadczeń pieniężnych na drodze sądowej wyrażona w art. 358¹ § 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121, ze zm.; dalej: kodeks cywilny).

W ocenie wnioskodawcy, art. 13 ustawy zmieniającej kodeks cywilny narusza zasadę pewności prawa wywodzoną z zasady demokratycznego państwa prawnego, gdyż „osoby, które zgromadziły wystarczający wkład pieniężny w banku PKO BP, mogły doczekać się po latach własnego mieszkania, a prawo to było gwarantowane przez państwo, gdyż to ono poręczało za zobowiązania PKO BP. (...) Posiadacze oszczędnościowych książeczek mieszkaniowych, dokonując wpłat byli przekonani, że zgromadzenie tamże wystarczających środków będzie się wiązało z uzyskaniem prawa własności lokalu mieszkalnego. Nie mogli zaś przewidywać sytuacji, w której nie dość, że takiej własności nie uzyskają, to jeszcze z oszczędności gromadzonych przez wiele lat uzyskają jedynie ich niewielką część i to jeszcze przy spełnieniu dodatkowych kryteriów i nie będą mogli domagać się sądowej waloryzacji zgromadzonych kwot, tak jak miałyby to miejsce w przypadku zobowiązań, do których odnosi się art. 358¹ § 3 k.c.” (s. 6 wniosku).

Zdaniem wnioskodawcy, zakwestionowany przepis narusza konstytucyjny nakaz równego traktowania przez to, że wprowadza „irrelevantne” kryterium różnicowania podmiotów podobnych „tj. zastosowanie przepisu o zakazie waloryzacji do wkładów zgromadzonych przez posiadaczy tzw. książeczek mieszkaniowych w banku PKO BP” (s. 9 wniosku). Wnioskodawca stwierdził ponadto, że art. 13 ustawy zmieniającej kodeks cywilny narusza konstytucyjny nakaz różnego traktowania podmiotów różnych, gdyż prowadzi do zrównania sytuacji osób, które zgromadziły środki pieniężne na „książeczkach mieszkaniowych w latach 70. i 80. XX wieku” (s. 9 wniosku) z sytuacją osób, które zdeponowały środki na rachunkach bankowych. W uzasadnieniu wniosku wskazano zaś, że są to podmioty różne, gdyż „posiadacze książeczek mieszkaniowych nie mogli nimi swobodnie dysponować, nie mogli ich wydrukować na inne cele, aniżeli pierwotnie założony, tj. zakup za zdeponowane środki lokalu mieszkalnego, nie mogli nadto wybrać podmiotu, który w ramach prowadzonej działalności urządził i prowadził dla nich książeczkę mieszkaniową jak również nie mogli ich zlikwidować w każdym czasie bez utraty środków tam zgromadzonych. (...) wkłady zgromadzone w ramach oszczędnościowych książeczek mieszkaniowych nie są równoważne ze środkami zgromadzonymi na rachunkach bankowych” (s. 4 wniosku). Ustawodawca tymczasem potraktował wymienione podmioty w jednakowy sposób, wyłączając możliwość zastosowania art. 358¹ § 3 kodeksu cywilnego.

Odnosząc się do art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji wnioskodawca stwierdził, że zakwestionowany przepis stanowi nieproporcjonalną ingerencję w prawa majątkowe osób, które zgromadziły środki pieniężne na „książeczkach mieszkaniowych w latach 70. i 80. XX wieku”. W uzasadnieniu wniosku wyrażono pogląd, że „prawodawca bowiem nie tyle ograniczył przysługujące właścicielom książeczek mieszkaniowych prawa podmiotowe, co wyraźnie dążył do osiągnięcia celu polegającego na uniknięciu jakiegokolwiek odpowiedzialności majątkowej z tytułu zobowiązań, których państwo polskie miało być gwarantem” (s. 11-12 wniosku).

Zdaniem wnioskodawcy, art. 13 ustawy zmieniającej kodeks cywilny narusza również konstytucyjne prawo podmiotowe do wynagrodzenia szkody wyrządzonej niezgodnym z prawem działaniem władzy publicznej, gdyż zakazując stosowania art. 358¹ § 3 kodeksu cywilnego do kwot zdeponowanych na rachunkach bankowych, w tym tzw. książeczkach mieszkaniowych, „nie kompensuje ani rzeczywistej szkody, ani utraconych przez posiadaczy wkła-

dów korzyści, narusza konstytucyjny model prawa dochodzenia pełnego odszkodowania” (s. 15 wniosku).

II

Trybunał Konstytucyjny, zważył co następuje:

1. W dniu 30 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 293; dalej: ustawa o TK).

Stosownie do art. 69 ustawy o TK „W sprawach wszczętych na podstawie wniosku grupy posłów lub senatorów, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji, zakończenie kadencji Sejmu i Senatu nie wstrzymuje postępowania w Trybunale”. Postępowanie to z dniem zakończenia kadencji Sejmu i Senatu ulega zawieszeniu na 6 miesięcy (art. 70 ust. 1 ustawy o TK). Prezes Trybunału, w terminie 30 dni od dnia zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, przekazuje odpowiednio Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu informację o sprawach, o których mowa w art. 69 ustawy o TK, w odniesieniu do których Trybunał postanowił o zawieszeniu postępowania (art. 70 ust. 3 ustawy o TK).

Stosownie do art. 71 ust. 1 ustawy o TK „Trybunał postanawia o podjęciu zawieszono postępowania, jeżeli w terminie, o którym mowa w art. 70 ust. 1, wniosek grupy posłów lub senatorów uzyska poparcie odpowiednio 50 posłów lub 30 senatorów kolejnej kadencji Sejmu i Senatu. Przepis art. 61 ust. 2 stosuje się odpowiednio”. Jednakże „[p]o bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 1, Trybunał zawieszono postępowanie umarza” (art. 71 ust. 3 ustawy o TK).

2. Wnioskodawcą w niniejszej sprawie była grupa posłów na Sejm VII kadencji. Kadencja Sejmu upłynęła 11 listopada 2015 r. W dniu 12 listopada 2015 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Sejmu VIII kadencji. Oznacza to, że początek terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 1 ustawy o TK, przypadł na 12 listopada 2015 r. zaś jego koniec na 12 maja 2016 r.

Na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy o TK, postanowieniem z 8 grudnia 2015 r., Trybunał Konstytucyjny zawiesił postępowanie w sprawie na okres 6 miesięcy.

Pismem z 10 grudnia 2015 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 70 ust. 3 ustawy o TK, przekazał Marszałkowi Sejmu informację o sprawach wszczętych na podstawie wniosków grup posłów na Sejm VII kadencji, w odniesieniu do których Trybunał Konstytucyjny postanowił o zawieszeniu postępowania. Prezes Trybunału poinformował Marszałka Sejmu o możliwości, jaką przewiduje art. 71 ust. 1 ustawy o TK.

3. W niniejszej sprawie 6-miesięczny termin zawieszenia postępowania upłynął bezskutecznie 12 maja 2016 r., czego skutkiem jest umorzenie postępowania (art. 71 ust. 3 ustawy o TK).

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

Zdanie odrębne

sędziego TK Zbigniewa Jędrzejewskiego
do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt K 17/15

Na podstawie art. 99 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293; dalej: ustawa o TK), zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia z dnia 31 maja 2016 r. o sygn. K 17/15.

1. Uważam, że postanowienie zostało wydane niezgodnie z przepisami ustawy o TK. Trybunał oparł swoje orzeczenie na niewłaściwym reżimie prawnym.

2. W niniejszej sprawie Trybunał przyjął, że tryb postępowania przed Trybunałem reguluje ustawa o TK w kształcie określonym wyrokiem TK z dnia 9 marca 2016 r., sygn. K 47/15. To założenie jest sprzeczne z art. 190 ust. 3 w związku z art. 190 ust. 2 Konstytucji.

3. Zgodnie z art. 190 ust. 2 Konstytucji, orzeczenia Trybunału w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Z art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji wynika, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego.

Zakładając, że ustawodawca konstytucyjny działał racjonalnie i używał w przepisach prawnych tych samych wyrażen na określenie tych samych instytucji prawnych nie można różnicować znaczenia pojęć „ogłoszenie” występujących w ust. 2 i 3 art. 190 Konstytucji.

Wynika z tego, że określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji sformułowanie, iż orzeczenie TK wchodzi w życie z dniem ogłoszenia należy interpretować zgodnie z art. 190 ust. 2 Konstytucji. Oznacza to, że w art. 190 ust. 3 Konstytucji chodzi o ogłoszenie orzeczenia TK w tym organie urzędowym, w którym będący przedmiotem orzeczenia Trybunału akt normatywny był opublikowany.

4. W wypadku orzeczenia TK z 9 marca 2016 r., mogłoby ono wejść w życie po jego ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw. Od tego momentu wywoływałoby skutki derogacyjne w nim przewidziane, a tym samym doprowadziłoby do zmian w systemie prawa.

Skoro jednak w momencie wydawania postanowienia o sygn. K 17/15, wyrok o sygn. K 47/15 nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw, jego sentencja nie może określać trybu postępowania przed Trybunałem, gdyż orzeczenie to nie weszło w życie.

Z tego względu, orzekając w niniejszej sprawie, Trybunał powinien stosować przepisy ustawy o TK, w brzmieniu wynikającym z tekstu jednolitego ogłoszonego 8 marca 2016 r. oraz odpowiednie przepisy przejściowe ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2217; dalej: ustawa o zmianie ustawy o TK).

5. Z powyższych względów, zgodnie z 2 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o TK w związku z art. 44 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, postanowienie wydane w niniejszej sprawie powinno zapaść w pełnym składzie.